

De psychologie achter de tatoeage

Sommige getatoeerden hebben diepzinnige gedachten achter hun tattoos. Anderen tonen met hun plaatjes een diepe leegte.

Iedereen wil een tattoo.

Dat de lagere klasse tattoos mooi vond en de hogere- en middenklasse niet, had te maken met het idee of je wel of niet controle had over je lichaam. De hogere en middenklasse vonden het permanente karakter van de tatoeage een onoverkomelijk iets. De moderne tijd met zijn lasertechnieken en minder diepgaande tatoeagetechniek zorgen er nu voor dat ook de middenklasse massaal de tattoo omarmt. Met de moderne technieken is de tatoeage semipermanent en dus behoudt de getatoeerde de controle over het eigen lijf. [01]

De motieven voor een tatoeage.

Laten we de impuls- en decoratietattoo buitenbeschouwing laten. Het zijn de tatoeages waarvan men de meeste spijt krijgt. Overigens krijgt tegenwoordig zo'n 50% van de mannen spijt van de gezette plaatjes, ongeacht het motief! Volgens de laserpraktijken ligt dat zelfs op 80%. [02] Hier wil ik het ook niet hebben over de mensen die door tattoos en piercings (vaak op bizarre plekken bijvoorbeeld de oogbol) willen laten zien hoe masculien ze wel niet zijn. Tevens laat ik buitenbeschouwing de erotische beleving die iemand ervaart bij de tatoeage. "No other body decoration is as sexual and sensuous as the tattoo. The delicate and subtle contours of the human body can be heightened and exaggerated through the grafting of pictorial designs onto the skin. It is the only art that incites both touching and seeing." [03]

Als eerste motief noem ik de meest aimabele tattoos, de liefdes- en de herinneringstatoos. De buitenwereld mag (misschien) of moet zien dat deze liefde echt en voor eeuwig is. Henk Schiffmacher noemt deze ook wel de bruidstatoeage. "Zelf tatoeëerde ik op het huwelijk van rock-'roll-legende Herman Brood op hem een pistool en op zijn vrouw een schietschijfje." [04] De herinneringstattoo vertelt het verhaal van een transitie in de persoon die de tattoo heeft laten zetten. Dat kan een sterfgeval zijn of het overwinnen van een ernstige ziekte. De motieven van de getatoeerde zijn duidelijk, zeer persoonlijk en integer. Ze passen bij ons huidig tijdsgewricht waarin (persoonlijke) emoties centraal staan. Een tweede motief: in zijn Lexicon noemt Hanky Panky Schiffmacher (lemma) 'Narcisme' als motief, het graag flaneren op tatoeageconventies. En hij voegt de zin 'Pride in your Hide' toe. Als derde motief zijn er de ge-

deelde hobby's van mensen, zoals het dancefestival Thunderdome [05] of een voetbalclub, of ernstiger, de instorting van de Twin Towers in Amerika (bankiers, politie- en brandweermensen lieten gezamenlijk een tattoo zetten

Anna Shvets from Pexels

ter bevestiging wat zij als groep hadden meegemaakt). Een vierde motief is de tatoeage die de ander buiten willen houden, die de ander schrik aan moet jagen. Als voorbeeld kunnen hier de biker- en de gevangentatoos genoemd worden. De cipier Danzig Baldaev fotografeerde getatoeerde gevangenen en verklaarde in zijn boek de betekenis van de tatoeages. Had je op de borst een Russisch orthodoxe kerk met meerdere bolvormige torens, dan volstond het tellen van het aantal torens om te weten hoeveel mensen de drager vermoord had. [06] Welk motief je ook hebt, ze vertrekken allemaal vanuit het idee dat je een autonoom subject bent en met je lichaam mag doen wat je wilt.

Het 'Explosie van het Ik' Motief.

Polhemus die veel over mode en tatoeages heeft geschreven, ziet de wending naar het Ik als eerste. "Steeds meer mensen vandaag de dag creëren een onderscheidend, uniek uiterlijk om te ontsnappen aan de uniformiteit van de wereldwijde cultuur." [07] Toch voegt Polhemus in eerdere boeken de paradox toe die bij het tatoeëren ontstaat, namelijk de tijdelijkheid van de mode, om

'in-te-zijn en er-bij-te-horen' die gepaard gaat met de onveranderlijkheid van de tatoeage want die is immers niet gemakkelijk te verwijderen. [08] Tevens voorspelt hij de uniformering van de getatoeerde mens: ze zijn inwisselbaar voor elkaar geworden, terwijl ze zo opzoek waren naar uniciteit, die ze in de tatoeage dachten gevonden te hebben. [09] Margo DeMello ziet juist in het mainstream worden van de tattoos een poging van de getatoeerde om de ver achter ons liggende idealistische jaren 60- en 70 en het daarvoor in de plaats geko-

ons vergrootglas richten op de getatoeerde mens, zien we ook dat alles moet verwijzen naar de onvermoede, ja, peilloze diepten van de ziel." [12] In de woorden van Caplan "but what certainly is central to a lot of contemporary tattoo and piercing talk is the idea of individuation of the tattoo, (...) as a declaration of me-ness". De tattoo als 'private diary' of 'a montage of my life'. [13]

Minder positieve motivatie.

Zelf wil ik aan het rijtje van redenen om een tattoo te nemen nog een toevoegen. Natuurlijk onderschrijf ik het huidige tijdsgewricht, de enorme aandacht voor het eigen ik en de drang om te 'shinen'. Lees daarover mijn

Engelse krant The Telegraph van 3 april 2009 beschrijft psychologische onderzoeken waarin geconcludeerd wordt dat personen met 3 of meer tattoos waarschijnlijk een laag zelfbeeld hebben. 'Pride in your hide', de leegte dat is wat deze tattoos laten zien. Geen individueel en zwaar overdacht verhaal. Beunders tekent op dat de meeste tatoedragers na ongeveer tien jaar de eigen betekenis van hun tattoos niet meer kennen. [17]

En het meest ernstige: kopiëren als je niets weet! Doe mij maar deze Maori tatoeage, wijzend naar een oude tekening. Maar elke Maori tatoeage is uniek, daarom wilden ze ook later nooit gefotografeerd worden, bang voor de kopie! Een tekening van een grote Maori tatoeage gold in de tijd van James Cook als zijn handtekening.

Reageren?

rikroelfzema@gmail.com
of d.roelfzema@upcmail.nl
Kijk voor de digitale versie op: rikroelfzema.nl (nu nog tijdelijk onder constructie)

Dit artikel is gebaseerd op de volgende boeken:

- [01]= 'Tatoeage (over de sociogenese van schoonheidsnormen)', Lieven Vandekerckhove (2002), hoofdstuk 9.
[02]= 'Optocht der tattoos', Henri Beunders (2020), hoofdstuk 7
[03]= 'Tattoo Art', Andy Cooper (1985), inleiding ongenummerde pagina's
[04]= 'Lexicon der tatoeages van A tot Z', Hanky Panky Schiffmacher (2008), zie lemma Bruidstatoeage
[05]= 'Hardcore Ink', Wilbert van den Boogaard (2014); 100 fans tonen hun Thunderdome-logo
[06]= 'The Russian criminal tattoo Encyclopedia', (3 delen) (2006)(2008) (2009)
[07]= 'Hot bodies Cool styles (nieuwe technieken in lichaamsdecoratie)', Ted Polhemus (2004), blz. 48
[08]= 'Fashion & anti-Fashion (an anthropology of clothing and adornment)', Polhemus & Procter (1978) blz. 61
[09]= 'Street Style', Ted Polhemus (1994), blz. 13
[10]= 'Bodies of inscription (a cultural history of the modern tattoo community)', Margo DeMello (2000), blz 185 e.v. Ook zij ziet wel het gevaar dat Polhemus benoemde, de uniformisering doordat iedereen een tattoo gaat dragen maar zij is daar minder negatief over. "I also see a glimpse into a possible future for contemporary tattooing, one in which the history and values of traditional North American tattooing are respected." blz 194. + blz. 158, veel maatschappelijke bewegingen (bijv. New Age) hebben het Ik aangezet naar zichzelf opzoek te gaan. Die zoektocht staat op het lichaam. (zie o.a. hfdst 6 Creation of meaning II)
[11]= 'Written on the body', Jane Caplan (2000), blz. 251
[12]= Henri Beunders, *ibid*: blz 257 + 262 + 266
[13]= Jane Caplan *ibid*, blz. 245 + 246.
[14]= 'Waar komt dat ego toch vandaan?' + 'Word je gelukkig van selfismaken?', www.sbprinsenland.nl/docs/wijkkrant.html (druk links op 'krant nr 4 dec 2018' of op rikroelfzema.nl, druk op tab 'publicaties' en zoek op titel en datum
[15]= Margo DeMello *ibid*: blz. 191
[16]= NRC 20 mei 2017 pagina C4 + C5
[17]= Henri Beunders, *ibid*: blz. 174

eerdere twee artikelen over de selfiecultuur en de opkomst van het ego. [14] Ik heb respect voor tattoos die je passievol opnemen in een groep of in een relatie; ik bewonder de persoonlijke herinneringstatoos; ik begrijp de erotische aspecten van het tatoeëren; ik adoreer het persoonlijke verhaal op de huid.

Maar ik constateer ook een grote (?) groep tattoo zettende personen die maar wat aan rommelen. Voor hen is het slechts een 'fashion statement', een dom erbij willen horen (neem ook de vele ouderen die voor de fun of voor de angst van het verlies van contact, samen met hun kleinkind een tattoo zetten). Of zoals ook Margo DeMello zijdelings in haar conclusies opmerkt (en zij citeert diverse tatoeërders) "I found my self turning 60% of the potential customers away because they just didn't have a clue about what they were doing." [15] Dat wordt bevestigd in de laatste tattoo-mode, het laten zetten van een sleeve (= halve, driekwart of hele arm van schouder tot pols). Een analyse van sociale media (o.a. twitter) openbaart dat de meeste 'sleeve-zetters' geen idee hebben wat er op hun arm moet en dus hulp vragen. [16] De